

KUNTA ON KYLIENSÄ SUMMA

KYLÄTYÖN MUISTILISTA
KUNTAPÄÄTTÄJÄLLE JA
VIRANHALTIJALLE

Suomen Kylät
Finlands Byar

Onnea tehtävässäsi Sinulle kuntapäättäjä!

Julkaisu sisältää tietoa myös kunnan viranhaltijoille ja työntekijöille.

Kotikylissä on kyse kotiseudusta ja usein myös lapsuusmaisemista ja sukujen historiasta. Monille kaupungeista maaseudulle muuttaneille suomalaisille syy asua kylissä kätkeytyy luonnon ja maaseudun kauneuteen sekä maaseutu ympäristön mahdollistamaan vapauden tunteeseen. Kotikylissä harjoitetaan elinkeino- ja yritystoimintaa. Kotikylä on tietotyöläisen työskentely-ympäristö. Kyliin on saatettu muuttaa paitsi työn ja elinkeinon myötä, usein myös kyläympäristön mahdollistaman luonto-, erä-, eläin-, tai vaikkapa moottoriurheiluharrastuksen myötä. **Aktiivinen paikallisyhteisö vahvistaa kuntalaisten turvallisuuden tunnetta.**

Kyläyhdistysten toiminta on laaja-alaista. Kyläyhdistykset ovat kuin sateenvarjo kylissä toimiville muille yhdistyksille. **Toimiva yhteistyö kunnan ja kyläyhdistyksen kanssa vahvistaa samalla kaikkea yhdistystoimintaa kunnan alueella.** Maakunnalliset kyläyhdistykset ovat kunnan apuna ja tukena kylien kanssa tehtävän yhteistyön edistämisessä. Maakunnalliset kyläyhdistykset rakentavat siltaa kylien ja kunnan välille. Onhan oman maakunnallisen kyläyhdistyksesi toiminnanjohtaja Sinulle tuttu? Linkin yhteystietoihin löydät tämän julkaisun lopusta.

Tunnetko oman kuntasi kylät ja paikallisyhteisöt? Millaisia ne ovat? Millaisia voimavaroja ne tuovat kuntaasi markkinoinnin, kehittämisen ja uudistumisen näkökulmista? Millainen kylähenki Sinun kotikuntaasi siivittää tulevaan ja miten asukkaiden ääni kunnassasi kuuluu?

Me Suomen Kylät ry:ssä haluamme auttaa kuntia rakentamaan mahdollisimman hyvän yhteistyön asukkaiden kanssa. Olemme koonneet ehdotuksia siitä, miten kylien, paikallisyhteisöjen ja kunnan yhteistyö voisi parhaalla mahdollisella tavalla tuottaa lisäarvoa. Jokainen kunta ja kaikki kylät ovat erilaisia, siksi toimiva yhteistyö kunnan ja kylien kesken huomioi paikalliset erityispiirteet ja paikallisen kulttuurin.

Kenties tämä julkaisu voi tuottaa teille entistäkin parempia oman kunnan olosuhteisiin soveltuvia toteutuksia ja ratkaisuja. **Toivomme, että tästä yhteenvedosta voisi olla hyötyä juuri teille.**

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

1. VUOROPUHELU ASUKKAIDEN JA KYLIEN KANSSA ON KUNTAYHTEISÖN PERUSKIVI

Kunnan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että kunta kannustaa, rohkaisee ja tukee asukkaiden omaehtoista toimintaa ja vapaaehtoista panosta oman lähiympäristönsä hyväksi ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Asukkaiden ja kyläyhteisöjen kanssa käytävä vuoropuhelu ennen päätöksentekoa ja päätöksenteon eri vaiheissa on korvaamattoman tärkeää luottamuksellisen, avoimen ja eteenpäin katsovan ilmapiirin rakentamiseksi.

- Onhan kunnassasi nimetty kyläyhteyshenkilö, joka huolehtii siitä, että vuoropuhelu kylien ja paikallisyhteisöjen kanssa kaikilla kunnan toimialoilla toimii? Tietäväthän paikallisyhteisöt kenen kautta viesti kulkee kunnassa?
- Millaiset toimintatavat juuri teidän kunnassanne voisivat edistää systemaattista vuoropuhelua kylien sekä vakituisten asukkaiden ja kausiasukkaiden kanssa? Ratkaisuna tähän voivat olla kyläfoorumit tai kylien ja kunnan yhteiset neuvottelukunnat tai yhteiset kumppanuuspöydät.
- Miten tieto tavoittaa kyläläiset ja asukkaat parhaalla mahdollisella tavalla? Ovatko kyläyhdistykset apuna tiedon välittämisessä?
- Millaisen roolin kuntapäättäjät ja poliittiset ryhmät ottavat suhteessa kylien ja paikallisyhteisöjen kanssa käytävään keskusteluun? Ovatko kuntapäättäjät kylillä teillä tuttu näky? Entä miten kunnanjohtaja ja viranhaltijat kuulevat asukkaita ja keskustelevat heidän kanssaan. Järjestääkö kunta tilaisuuksia ja tapahtumia kylillä ja kaupunginosissa?

**VINKKEJÄ OSALLISUUDEN JA VUOROPUHELUN EDISTÄMISEEN KUNNASSA
LÖYDÄT ESIMERKIKSI KUNTALIITON SIVUILTA.**

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

2. KYLÄT MUKAAN KUNTASTRATEGIA- JA OHJELMATYÖHÖN

Kuntastrategian rakentaminen ja sen toteutumisen seuranta on mitä parhain tapa kehittää kuntaa yhdessä asukkaiden ja kylien kanssa. Onnistunut kuntastrategia rakentuu rehellisen ja syvän tilannekuvan päälle. Me Suomen Kylissä uskomme, että tällainen on mahdollista rakentaa vain tiiviissä vuoropuhelussa kylien ja paikallisyhteisöjen asukkaiden kanssa.

- Miten kylät ja paikalliset yhteisöt otetaan mukaan kuntastrategian valmisteluun tai strategian päivittämiseen?
- Miten kylät ja asukkaat ovat mukana kunnan tulevaisuuden rakentamisessa? Onko kylien kylä- ja tulevaisuussuunnitelmia hyödynnetty strategiatyössä?
- Miten kylät ja paikallisyhteisöt näkyvät strategian toteutumisen seurannassa ja tavoitteiden sekä mittareiden asetannassa?
- Huomioidaanhhan kylät kuntanne muussa ohjelmatyössä, kuten kehittämis- ja elinvoimaohjelmissa?

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

3. ASUMISKOKEILUILLA UUSIA ASUKKAITA JA LISÄARVOA KUNTAMARKKINOINTIIN

Kuntapäättäjällä on useita keinoja vaikuttaa kaavoitusprosessiin ja rakentamisen ohjaamiseen. Keskeistä on tässäkin yhteistyö alueen asukkaiden kanssa. Maallemuutto kiinnostaa suomalaisia, mutta asuntojen ja muuttajien on kohdattava toisensa. Useissa kunnissa on toteutettu yhteistyössä kyläyhdistysten kanssa asumiskokeiluja menestyksellä.

- Onko teillä järjestetty yhdessä kyläyhdistysten kanssa maallemuutto- ja asumiskokeiluja? Miten yhteistyö kylien kanssa voisi rikastaa asuntotarjontaa ja asumisen mahdollisuuksia?
- Onko haja-asutusalueen tontteja kartoitettu maanomistajilta ja markkinoidaanko tontteja kunnan kanavissa?
- Voisiko juuri teidän kuntanne profiloitua monipuolisten asumisvaihtoehtojen tarjoajana maaseudulla? Onko kunnan asumisen ratkaisuisissa ja asuntotarjonnassa huomioitu erilaisissa elämäntilanteissa olevat ihmiset kuten yksinasuvat ja yhden aikuisen perheet?
- Onko kyläalueille laadittu kyläkaavat?

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

4. PAIKALLISYHTEISTÖT LUOVAT TURVAA

Vireät paikallisyhteisöt ovat tärkeä osa yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyys- ja väestön toimintakyvyn perustaa. Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa asukkaiden välisiä sosiaalisia suhteita, vuorovaikutusta ja luottamusta ja luo siten valmiutta myös erilaisissa häiriötilanteissa toimimiseen ja niistä selviämiseen.

- Miten teidän kunnassanne on otettu kylät ja paikallisyhteisöt mukaan kunnan lakisääteisen turvallisuus- ja varautumissuunnitelman tekemiseen ja päivittämiseen?
- Onko kuntanne kannustanut kyliä aloittamaan keskustelun kyläyhteisön keinoista varautua erilaisiin häiriötilanteisiin?
- Onko kyliä kannustettu laatimaan omia turvallisuus- ja varautumissuunnitelmiaan?
- Miten kylät ja kyläläiset osallistuvat varautumiseen liittyviin harjoituksiin?
- Onko kunnalla tiedossa sellaiset kylien yhteisölliset tilat, jotka voivat toimia kokoontumispaikkoina häiriö- ja poikkeustilanteissa?
- Onko kunnassanne suunniteltu, miten kylille viestitään häiriö- ja kriisitilanteissa ja kuinka tiedonkulku kylille ja kyliltä hoidetaan silloin, kun tavanomaiset viestintäkanavat eivät toimi? Onko kunnan alueella käytössä kyläradio?

**LUE LISÄÄ SUOMEN KYLÄT RY:N EU-OSARAHOITTEISESTA
KYLÄVARA-HANKKEESTA.**

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

5. KYLÄTOIMINTA ON KUNTAMARKKINOINTIA

Kylissä tehdään vapaaehtoistyötä kuntien tunnettuuden ja kuntamarkkinoinnin edistämiseksi, ylläpidetään kattavia kylän verkkosivuja, etsitään uusille asukkaille sopivia asuntoja, toteutetaan asumiskokeiluja ja järjestetään vapaa-ajantoimintaa, joista hyvä palaute kiirii kauas.

- Onko kuntanne kylät esitelty kunnan verkkosivuilla ja löytyvätkö kyläyhdistysten sekä muiden paikallisten yhdistysten ajantasaiset yhteystiedot sivuilta helposti?
- Onko teidän kunnassanne jo kyläkummeja – kylien asukkaita, jotka auttavat kylien uusia asukkaita kotiutumisessa uuteen kuntaan. Kyläkummi madaltaa kuntaan muuttoa suunnittelevan kynnystä ottaa yhteyttä, kun yhteyshenkilö (kyläkummi) on tiedossa
- Kaikki suomalaiset eivät halua asua taajamissa tai kaupunkikeskustoissa. Miten kylät on teillä sidottu osaksi kuntamarkkinointia?
- Onhan teidän kuntanne viestintäkanavissa tilaa kylille ja viestinnälle kylien aktiivisesta toiminnasta ja tapahtumista?

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

6. KYLÄTALOT JA MUUT YHTEISÖLLISET TILAT PALVELUKESKUKSINA

Paikallisten yhdistysten ylläpitämien yhteisöllisten tilojen idearikkaasta käytöstä hyötyvät kaikki, niin kyläläiset kuin koko kunta.

- Hyödynnetäänkö teillä kylätaloja ja muita yhteisöllisiä tiloja monipalvelukeskuksina?
- Jalkautuuko kunnan nuorisotoiminta tai ikäihmisten terveyttä edistävä kunnan toiminta kylille?
- Millaista yhteistyötä eri ikäryhmille suunnatun toiminnan toteuttamisessa kunta voisi tehdä kylä- ja muiden paikallisten yhdistysten kanssa?
- Miten kunnan omistamat tilat, ml. koulut voisivat palvella laajemmissa käyttötarkoituksissa?
- Onko yleishyödylliset yhteisöt vapautettu kunnassanne kiinteistöverosta?

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

7. KYLÄKOULUT OVAT TÄRKEITÄ PALVELUJA KYLÄLLE JA VETOVOIMATEKIJÄ KUNNALLE

Toimivat lähipäiväkodit, perhepäivähoito ja kyläkoulut luovat kuntiin yhteisöllisyyttä sekä veto- ja pitovoimaa.

- Nähdäänkö teidän kunnassanne kyläkoulut lisäarvon tuojana ja mahdollisuutena?
- Onko kunnassanne huolehdittu yhdessä kyläyhteisöjen ja maanomistajien kanssa siitä, että koulujen läheisyydessä on tonttitarjontaa?
- Hyödynnetäänkö kunnassanne kyläkouluja kuntamarkkinoinnissa?
- Onhan kouluverkkotarkastelussa huomioitu kyläkoulujen kuntaan luoma elinvoimavaikutus?
- Huomioithan, että kysymys on myös viestistä, jota kunta omalla toiminnallaan välittää. Pitämällä kehitystyössä mukana kaikki kylät ja asuinalueet se viestii elävästä kunnasta, jossa on monipuolisia asumisen ja elämisen mahdollisuuksia.

8. KYLÄYHDISTYKSET OVAT AKTIIVISIA KULTTUURITOIMIJOITA

Kirjasto- ja kulttuuripalveluita on tärkeää tuoda maaseutualueille ja kyliin. Kirjastoautot ovat tästä erinomainen esimerkki. Ikäihmisten palveluita sekä nuorisotyötä ja muita hyvinvointia edistäviä palveluita voidaan toteuttaa myös liikkuvina palveluina.

- Kyläyhdistykset ja kylissä toimivat paikalliset yhdistykset ovat merkittäviä kulttuurin tuottajia ja tapahtumien järjestäjiä. Oletteko tutkineet, millaisia toteutuksia voisitte saada yhdessä aikaan? Voisiko osan kunnan tapahtumista viedäkin kylille?
- Miten kirjastopalvelut ovat kylien saavutettavissa? Voisiko kylillänne toimia itsepalvelukirjastopiste?
- Hyödynnetäänkö kansalaisopiston toiminnassa kylien yhteisöllisiä tiloja?
- Onko kuntanne mukana *Harrastamisen Suomen* -mallin mukaisessa toiminnassa tuoden lapsille ja nuorille suunnattua harrastustoimintaa myös kylille?

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

9. LEADER-RAHOITUS TUO MAHDOLLISUUKSIA KUNNAN YRITYKSILLE, YHDISTYKSILLE JA MYÖS KUNNALLE

Leader-rahoitus on kylien ja kylätoiminnan merkittävin rahoituskanava. Leader-rahoitus on hyödyllistä ja arvokasta myös kuntien rahoitusvälineenä. Leader-toiminta on luotu tukemaan paikallista kehittämistä maaseutualueilla.

Euroopan unionin osarahoittamissa Leader-hankkeissa rahoitusta myönnetään erityisesti toteutuksille, jotka edistävät paikallisten yhteisöjen elinvoimaisuutta, työllisyyttä ja yrittäjyyttä. Leader-rahoitus myös vahvistaa paikallista identiteettiä ja kehittää maaseudun elinkeinoja kestäväällä tavalla.

- Hyödyntävätkö teidän kuntanne ja kylät Leaderin mahdollisuuksia esimerkiksi kunnan ja kylien välisen toiminnan edistämiseksi? Tutustu erityisesti Älykäs kylä -rahoitusmuotoon.
- Tarjoaako kuntanne välirahoituksen paikallisten yhdistysten hankkeille ennen maksatusta?
- Onhan Leader aktiivisesti esillä mm. Kunnan järjestämissä yrittäjille suunnatuissa tilaisuuksissa. Kutsu Leader-ryhmäsi asiantuntija yrittäjien aamukahveille!
- Onhan kuntanne aktiivinen oman Leader-ryhmän toiminnassa, mm. Leader-ryhmän hallitustyöskentelyssä. Leader-ryhmä toteuttaa rahoituspäätöksillä strategiaansa jokaisessa toiminta-alueensa kunnassa.

Ihmisten kokoisille ideoille!

LUE LISÄÄ LEADERISTA JA ÄLYKÄSKYLÄ-HANKKEISTA

Suomen 53 Leader-ryhmää ovat maaseutukuntien tärkein rahoituskumppani

Leader-toiminta vahvistaa paikallisia yhteisöjä.

Leader-toiminta tarkoittaa konkreettisia toimia oman asuinpaikan kehittämiseksi.

Leader-rahoituksella on viimeisen kahden vuoden aikana:

- käynnistetty yli 1000 uutta yritystä
- kehitetty 1600 yrityksen liiketoimintaa
- toteutettu yli 100 omistajanvaihdosta
- investoitu satoihin uusia lähiliikuntapaikkoihin, toteutettu satoja liikuntapaikkoja, kylätalojen kunnostuksia ja energiaremontteja
- tehty yli 420 000 talkootuntia

10. PIENET AVUSTUKSET SAAVAT AIKAAN SUURIA

Yhteisö- ja yksityistieavustukset ovat elinehto elinvoimaisille yhdistyksille ja maaseutualueiden saavutettavuudelle. Kuntien tasapainoilla talouden kanssa, voivat yhdistysavustukset auttaa kuntaa saavuttamaan strategisia tavoitteita pienellä panoksella aktivoimalla paikallisia yhteisöjä toimimaan.

- Millaisia avustuksia, toimintarahaa tai harkinnanvaraisia avustuksia kuntanne mahdollistaa yhdistyksille?
- Onko teillä käytössä osallistava budjetointi?
- Ovatko kunnan tilat yhdistysten maksuttomassa käytössä?
- Teettekö yhteistyötä kunnassanne yhdistysten kanssa liikuntapaikkojen ja ulkoilureittien ylläpidossa?

Me autamme mielellämme kuntia ja kyliä yhteistyön edistämisessä!

Jos haluat kuulla toimivista käytänteistä, saada uusia ideoita tai hioa oman kuntasi kyläyhteistyötä, ota matalalla kynnyksellä yhteyttä!

Täältä löydät hyviä käytäntöjä kuntien ja kylien yhteistyöstä.

**Suomen Kylät
Finlands Byar**

www.suomenkylat.fi

**Maakunnalliset
kyläyhdistykset**

<https://suomenkylat.fi/maakunnalliset-kylayhdistykset>

**Leader-
ryhmät**

www.leadersuomi.fi/

Muista myös maaseutuvaikutusten arviointi työkaluna, jolla selvitetään päätösten vaikutukset kyliin ja maaseutualueisiin jo ennen päätöksentekoa. Se auttaa tekemään kestävämpiä ja oikeudenmukaisempia ratkaisuja sekä vahvistaa kuntalaisten luottamusta ja koko kunnan elinvoimaa.

**Suomen Kylät
Finlands Byar**